

EL NOU ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA: **GUIA DE LECTURA**

PRESENTACIÓ

El document que teniu a les mans és una guia de lectura del nou Estatut d'autonomia de Catalunya. A través d'aquestes pàgines pretenem oferir una primera aproximació als continguts del nou text que la ciutadania ha de ratificar en referèndum.

Què és un Estatut d'autonomia?

- **L'Estatut és un pacte entre el Parlament de Catalunya i les Corts Generals ratificat pel poble de Catalunya.** Un pacte per definir qui som, com ens relacionem, quines tasques assumim i amb quins recursos comptem. Un pacte per atorgar capacitat d'autogovern a Catalunya i, per tant, per apropar el Govern a la ciutadania.
- **L'Estatut també és un pacte entre els governants i la ciutadania de Catalunya.** Un pacte que compromet els polítics catalans, que els obliga a treballar seguint unes regles, afavorint uns valors i garantint uns drets iguals per a tothom.

Per què en necessitem un, de nou?

Per adaptar el nostre autogovern a les exigències del segle XXI.

- **Que reculli noves realitats:** l'Estatut de 1979 no es referia ni a les tecnologies de la informació, ni a la immigració, ni a la societat del coneixement, ni a la Unió Europea.
- **Que reculli noves necessitats:** l'Estatut de 1979 no es referia ni a les necessitats de reconversió de l'economia catalana, ni a les creixents pressions socials d'una societat cada cop més urbana i complexa, ni als reptes d'un mercat laboral cada cop més fragmentat i precari.
- **Que reculli noves sensibilitats:** l'Estatut de 1979 no tractava de sostenibilitat ni de medi ambient, no es referia a la igualtat de gènere, ni als problemes per a l'emancipació dels joves, com tampoc es preocupava ni de la conciliació de la vida personal amb la laboral, ni de la proliferació de noves formes familiars.

Què diu el nou Estatut?

Els continguts del nou Estatut es poden resumir en quatre grans temes:

- **El nacional.** L'Estatut defineix què és Catalunya, quina és la seva identitat, quins són els seus símbols i com es relaciona amb la resta d'Espanya, amb la Unió Europea i amb la resta del món. El nou Estatut reconeix la identitat nacional de Catalunya i la situa en el marc d'una Espanya diversa i plural.
- **El polític.** L'Estatut defineix el repartiment del poder polític entre la Generalitat i l'Estat, fixant les competències i els diners que corresponen al Govern de Catalunya.
- **L'institucional.** L'Estatut defineix les funcions del Parlament, del president, del Govern, i d'altres institucions com ara el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Consell de Garanties Estatutàries, el Síndic de Greuges i els governs municipals.

- **El social.** L'Estatut atorga, i aquesta és una novetat respecte el del 1979, drets socials, laborals, ambientals, civils, lingüístics, polítics i administratius a les persones que viuen a Catalunya.

Estructura del nou Estatut

Consta d'un preàmbul i de 223 articles ordenats en set títols –i el preliminar–, quinze disposicions addicionals, dues disposicions transitòries, una disposició derogatòria i quatre disposicions finals.

- Preàmbul
- Títol preliminar (articles 1-14)
- Títol I. Drets, deures i principis rectors (articles 15-54)
- Títol II. De les institucions (articles 55-94)
- Títol III. Del poder judicial a Catalunya (articles 95-109)
- Títol IV. De les competències (articles 110-173)
- Títol V. De les relacions institucionals de la Generalitat (articles 174-200)
- Títol VI. Del finançament de la Generalitat (articles 201-221)
- Títol VII. De la reforma de l'Estatut (articles 222-223)

EL TEXT DEL NOU ESTATUT

PREÀMBUL

El preàmbul constitueix la declaració de principis sobre els quals es fonamenta el nou Estatut.

En el preàmbul es recorda que Catalunya, terra d'acollida i, per tant, de diversitat, ha demostrat al llarg de la història la seva voluntat d'autogovernar-se. En aquest sentit, el nou Estatut és dipositari de la memòria i dels esforços de totes i tots els qui han lluitat per al reconeixement dels drets nacionals de Catalunya.

- En el preàmbul es reconeix que el Parlament, recollint el sentiment i la voluntat de la ciutadania catalana, ha definit Catalunya com a nació.
- El preàmbul esmenta, entre altres, els valors de la diversitat, que defineixen i enriqueixen Catalunya, els de la llibertat i del respecte a la dignitat de les persones que hi viuen, de la cohesió i el progrés social, o els principis de la pau i la justícia.

TÍTOL PRELIMINAR

Conté els elements definitoris, les bases sobre les quals es construeixen els continguts institucionals, competencials, nacionals o socials que es desenvolupen en els títols posteriors.

- Es defineix Catalunya com a nacionalitat (article 1) i la Generalitat com el sistema institucional en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya (article 2). Es diu que les relacions entre la Generalitat i l'Estat es fonamenten en els principis de lleialtat, bilateralitat i multilateralitat (article 3).

- Es proclamen els principis que han d'orientar les actuacions dels poders públics de Catalunya, entre els quals destaquen: la llibertat, la igualtat, la democràcia, el pluralisme, la pau, la justícia, la solidaritat, la cohesió social, l'equitat de gènere i el desenvolupament sostenible (article 4).
- Es reconeixen els drets històrics del poble català (article 5), s'estableix la igualtat jurídica entre el català i el castellà (article 6), es defineixen els símbols nacionals de Catalunya (article 8) i es fa referència tant als territoris amb vincles històrics, lingüístics i culturals de Catalunya com a les comunitats catalanes a l'exterior (articles 12 i 13).
- Es defineix la condició política dels catalans (article 7) i es reconeix la capitalitat de Barcelona (article 9) i la identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística de l'Aran (article 11).

TÍTOL I. DRETS, DEURES I PRINCIPIS RECTORS

L'Estatut de l'any 1979 va ser el de la recuperació de les institucions democràtiques. Per aquesta raó, el text vigent parla del Parlament, del president, del Govern o de les competències i del finançament de la Generalitat. El nou Estatut també és l'Estatut de la gent. Per primera vegada apareixen els infants, els joves, la gent gran, les dones o les persones amb discapacitats, a les quals atorga una protecció addicional per raó de les seves necessitats especials.

Amb la incorporació d'aquest títol, Catalunya posa les bases d'un model de societat que està per sobre dels governs i les majories parlamentàries conjunturals. Amb el nou Estatut, Catalunya impulsa i protegeix un model socialment avançat.

Destaquen, en els àmbits civil i social, el dret de les dones a participar en condicions d'igualtat d'oportunitats amb els homes en tots els àmbits públics i privats; el dret a viure amb dignitat el procés de la pròpia mort; el dret de totes les persones a accedir a la cultura en condicions d'igualtat, i el deure de respectar i preservar el patrimoni cultural; el dret a accedir en condicions d'igualtat i gratuïtat als serveis sanitaris; el dret a viure en un medi ambient equilibrat, sostenible i respectuós amb la salut o el dret d'accedir en condicions d'igualtat a la xarxa de serveis socials.

Una novetat significativa és la del dret a participar, directament o per mitjà d'entitats associatives, en el procés d'elaboració de les lleis del Parlament i el dret a promoure la convocatòria de consultes ciutadanes.

Es consagra el dret d'utilitzar el català o el castellà davant de les administracions públiques i les institucions estatals; el dret de les persones consumidores i usuàries a ser ateses en la llengua oficial que escullin; els drets amb relació a l'aranès; o els drets i deures en l'àmbit de l'ensenyament.

Capítol I. Drets i deures de l'àmbit civil i social (articles 15-28)

- Drets de les persones
- Drets en l'àmbit de les famílies
- Drets dels menors
- Drets de les persones grans
- Drets de les dones
- Dret a viure amb dignitat el procés de la mort
- Drets i deures en l'àmbit de l'educació
- Drets i deures en l'àmbit cultural
- Drets en l'àmbit de la salut
- Drets en l'àmbit dels serveis socials
- Drets en l'àmbit laboral
- Drets en l'àmbit de l'habitatge
- Drets i deures amb relació al medi ambient
- Drets dels consumidors i usuaris

Capítol II. Dels drets en l'àmbit polític i de l'Administració (articles 29-31)

- Dret de participació
- Drets d'accés als serveis públics i a una bona Administració
- Dret a la protecció de les dades personals

Capítol III. Drets i deures lingüístics (articles 32-36)

- Drets i deures de coneixement i ús de les llengües
- Drets lingüístics davant les administracions públiques i les institucions estatals
- Drets lingüístics dels consumidors i usuaris
- Drets lingüístics en l'àmbit de l'ensenyament
- Drets amb relació a l'aranès

Capítol IV. Garanties dels drets estatutaris (articles 37 i 38)

Capítol V. Principis rectors (articles 39-54)

- Protecció de les persones i de les famílies
- Perspectiva de gènere
- Cohesió i benestar socials
- Foment de la participació
- Educació, recerca i cultura
- Àmbit socioeconòmic
- Medi ambient, desenvolupament sostenible i equilibri territorial
- Habitatge
- Mobilitat i seguretat viària
- Protecció dels consumidors i usuaris
- Foment i difusió del català
- Cooperació al foment de la pau i cooperació al desenvolupament
- Mitjans de comunicació social
- Accés a les tecnologies de la informació i de la comunicació
- Memòria històrica

El títol I preveu, entre molts d'altres, principis rectors com ara la millora de la qualitat de vida de les persones, la protecció dels infants, la promoció de l'emancipació dels joves, la protecció jurídica de les persones amb discapacitats, la igualtat de les diferents unions estables de parella amb independència de l'orientació sexual dels seus membres, la cohesió social, l'acollida de les persones immigrants, la participació social en les polítiques públiques, l'accés a l'habitatge, la recuperació de la memòria històrica, la promoció de la cultura de la pau, la cooperació al desenvolupament, o la millora de la mobilitat.

TÍTOL II. DE LES INSTITUCIONS

Les institucions són un element imprescindible perquè la democràcia funcioni. La proposta institucional del nou Estatut es nodreix, d'una banda, de l'experiència d'autogovern acumulada i, de l'altra, de la necessitat d'adaptació a noves realitats i, especialment, de la modernització de l'Administració pública. Així, per exemple, és evident que cal introduir canvis en una organització, la Generalitat, que en vint-i-sis anys ha passat de gestionar un pressupost de 42 milions d'euros i una plantilla de personal de poc més de 30.000 persones empleades, a gestionar un pressupost de més de 26.500 milions d'euros i una plantilla de 140.000 persones.

- El nou Estatut es refereix àmpliament a les institucions catalanes, com ara el Govern i el Parlament de Catalunya, reforça la seva qualitat democràtica, es preocupa per la modernització de l'Administració i, tot proclamant-ne la seva autonomia, reforça l'Administració local i la incorpora al sistema institucional de Catalunya.
 - Capítol I. El Parlament
 - Capítol II. El president o presidenta de la Generalitat
 - Capítol III. El Govern i l'Administració de la Generalitat
 - Capítol IV. Les relacions entre el Parlament i el Govern
 - Capítol V. Altres institucions de la Generalitat
- L'Administració de la Generalitat serà l'administració ordinària a Catalunya.
 - Capítol VI. El govern local
 - Capítol VII. Organització institucional pròpia de l'Aran
- El món local, pràcticament absent en l'Estatut de l'any 1979, veu reforçada la seva posició. El nou Estatut atribueix als governs locals competències en àmbits com ara l'organització i la gestió del territori, l'urbanisme, la mobilitat, la prestació de serveis d'atenció a les persones, els serveis socials públics d'assistència primària o el foment de les polítiques d'acollida de les persones immigrants. També, per a l'exercici d'aquestes competències, ofereix garanties per a la suficiència financera del ens locals i crea el Consell de Governos Locals, com a òrgan de representació dels municipis i les vegueries.
- Els municipis i les vegueries constitueixen l'estructura bàsica de l'organització territorial. Les comarques i altres ens conformaran l'àmbit supramunicipal.

TÍTOL III. DEL PODER JUDICIAL A CATALUNYA

El nou Estatut posa les bases per a una organització que, respectant la unitat del poder judicial, sigui més propera a la ciutadania i asseguri la competència de la Generalitat a l'hora de gestionar l'Administració de la justícia.

- El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya serà l'última instància judicial, és a dir, el tribunal que culmina l'organització judicial a Catalunya. Això significa que els processos

- Capítol I. El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i el fiscal o la fiscal superior de Catalunya
- Capítol II. El Consell de Justícia de Catalunya
- Capítol III. Competències de la Generalitat sobre l'Administració de Justícia

judicials s'esgoten a Catalunya, sens perjudici del recurs per a la unificació de doctrina al Tribunal Suprem.

- El Consell de Justícia de Catalunya serà l'òrgan de govern del poder judicial a Catalunya que actua com a òrgan desconcentrat del Consell General del Consell Judicial.
- Les competències de la Generalitat en l'àmbit de la justícia permeten disposar dels instruments que han de fer possible un servei de qualitat: els mitjans personals (oposicions, concursos i requisits de coneixement de la llengua catalana); mitjans materials; oficina judicial, òrgans i serveis de suport; justícia gratuïta i procediments arbitrals i de mediació i conciliació; demarcació, planta i capitalitat judicials; i justícia de pau i de proximitat.

TÍTOL IV. DE LES COMPETÈNCIES

El nou Estatut atribueix competències a la Generalitat sobre 58 matèries. Les novetats més importants són aquestes:

- **Immigració:** la Generalitat assumirà les actuacions per a l'acollida de les persones immigrants (socials, educatives, formatives, integradores), tramitarà i resoldrà els permisos inicials de treball, i participarà en les decisions de l'Estat sobre els contingents d'immigrants.
- **Trens regionals i de rodalies de Renfe:** es podran regular els horaris i, d'aquesta manera, adaptar-los a les necessitats i a les característiques de la mobilitat de la ciutadania.
- **Educació:** la Generalitat disposarà de més capacitat de decisió sobre el nostre sistema educatiu i universitari, amb unes competències ampliades que, per exemple, permeten definir els criteris de distribució de les beques o els continguts educatius del cicle de 0 a 3 anys.
- **Família:** es reconeix la família com a estructura bàsica i factor de cohesió social, garantint-ne la seva protecció jurídica, econòmica i social en les seves diverses modalitats.
- **Comerç:** es podrà definir una política pròpia en horaris comercials, adequant-la a les necessitats i particularitats dels establiments comercials, però sense trencar amb la unitat del mercat.
- **Habitatge:** la Generalitat serà la responsable de fixar les prioritats en el foment de l'habitatge públic, els requisits per accedir als ajuts públics, o el pes que es vol donar al lloguer o la propietat. Aquestes competències permeten intervenir, per exemple, en aspectes com ara: les condicions d'habitabilitat, les tècniques de construcció o els criteris d'instal·lació d'antenes.
- **Treball:** la Generalitat assumeix el control de la seguretat en el treball i de la prevenció dels riscos laborals, com també la regulació de les empreses d'ocupació i les polítiques actives de lluita contra l'atur.
- **Agricultura:** correspon a la Generalitat el desplegament del programa de desenvolupament rural i la participació en les decisions que conformen la política agrària europea. També s'incorporen responsabilitats en temes com ara: la seguretat alimentària, el control dels productes i el seu procés de producció.
- **Urbanisme i infraestructures:** es disposarà d'àmplies competències, de manera que s'aproparan les decisions a les especificitats del territori català.

- **Medi ambient:** des de Catalunya es podrà decidir sobre la protecció dels recursos naturals, regular la gestió dels residus, fer declaracions d'impacte ambiental, o establir els nivells de protecció per als espais naturals.
- **Salut:** consolida el model sanitari de Catalunya i aprofundeix en competències sanitàries de la Generalitat, com: la salut en el treball, la salut esportiva o la regulació de les activitats industrials que puguin tenir impacte en la salut, entre d'altres.
- **Seguretat i emergències:** els mossos d'esquadra es consoliden com la policia integral de Catalunya, amb competències pròpies en seguretat ciutadana i ordre públic, policia administrativa i judicial, i investigació criminal. La Generalitat també serà competent en salvament marítim i participarà en la gestió de la seguretat nuclear i tindrà la presidència de la Junta de Seguretat.

Matèries de les competències

- Agricultura, ramaderia i aprofitaments forestals (116)
- Aigua i obres hidràuliques (117)
- Associacions i fundacions (118)
- Caça, pesca, activitats marítimes i ordenació del sector pesquer (119)
- Caixes d'estalvis (120)
- Comerç i fires (121)
- Consultes populars (122)
- Consum (123)
- Cooperatives i economia social (124)
- Corporacions de dret públic i professions titulades (125)
- Crèdit, banca, assegurances i mutualitats no integrades en el sistema de la Seguretat Social (126)
- Cultura (127)
- Denominacions i indicacions geogràfiques i de qualitat (128)
- Dret civil (129)
- Dret processal (130)
- Educació (131)
- Emergències i protecció civil (132)
- Energia i mines (133)
- Esport i lleure (134)
- Estadística (135)
- La Funció pública i el personal al servei de les administracions públiques catalanes (136)
- Habitatge (137)
- Immigració (138)
- Indústria, artesania, control metrològic i contrastació de metalls (139)
- Infraestructures de transport i de les comunicacions (140)
- Joc i espectacles (141)
- Joventut (142)
- Llengua pròpia (143)
- Medi ambient, espais naturals i meteorologia (144)
- Mercats de valors i centres de contractació (145)
- Mitjans de comunicació social i serveis de contingut audiovisual (146)
- Notariat i registres públics (147)
- Obres públiques (148)
- Ordenació del territori i del paisatge, del litoral i de l'urbanisme (149)
- L'organització de l'Administració de la Generalitat catalanes (150)
- Organització territorial (151)
- Planificació, ordenació i promoció de l'activitat econòmica (152)
- Polítiques de gènere (153)
- Promoció i defensa de la competència (154)
- Propietat intel·lectual i industrial (155)
- Protecció de dades de caràcter personal (156)
- Publicitat (157)
- Recerca, desenvolupament i innovació tecnològica (158)
- Règim jurídic, procediment, contractació, expropiació i responsabilitat en les administracions públiques catalanes (159)
- Règim local (160)
- Relacions amb les entitats religioses (161)
- Sanitat, salut pública, ordenació farmacèutica i productes farmacèutics (162)
- Seguretat privada (163)
- Seguretat pública (164)
- Seguretat social (165)
- Serveis socials, voluntariat, menors i promoció de les famílies (166)
- Símbols de Catalunya (167)
- Sistema penitenciari (168)
- Transports (169)
- Treball i relacions laborals (170)
- Turisme (171)
- Universitats (172)
- Videovigilància i control de so i enregistrament (173)

TÍTOL V. DE LES RELACIONS INSTITUCIONALS DE LA GENERALITAT

El nou Estatut també recull la importància que tenen els mecanismes de cooperació i col·laboració en tots els estats políticament descentralitzats.

· Capítol I. Relacions de la Generalitat amb l'Estat i amb altres comunitats autònomes (articles 174-183)

· Capítol II. Relacions de la Generalitat amb la Unió Europea (articles 184-192)

· Capítol III. Acció exterior de la Generalitat (articles 193-200)

- El nou Estatut preveu expressament la possibilitat d'establir convenis i acords de col·laboració amb altres comunitats autònomes sobre afers d'interès compartit.
- Es reconeix la necessitat de combinar els instruments bilaterals i multilaterals en la relació amb l'Estat. Catalunya tindrà presència en institucions i procediments de presa de decisions estatals: el Tribunal Constitucional, el Consell General del Poder Judicial, el Banc d'Espanya, la Comissió Nacional del Mercat de Valors, la Comissió del Mercat de les Telecomunicacions, o el Consell Econòmic i Social.
- El nou Estatut estableix que la Generalitat ha de participar en els afers relacionats amb la Unió Europea que afectin les competències o els interessos de Catalunya.
- El nou Estatut reconeix la capacitat d'acció exterior de la Generalitat, pràcticament absent en l'Estatut de 1979. Aquest reconeixement permet a Catalunya estar present i tenir veu en institucions internacionals (com ara la UNESCO), obrir delegacions en l'exterior, incorporar-se a tractats o convenis internacionals, o treballar per la seva projecció internacional.

TÍTOL VI. DEL FINANÇAMENT DE LA GENERALITAT

El finançament és una de les peces claus en el nou Estatut. Catalunya necessita un nou sistema de finançament per garantir que els recursos són els suficients, que s'adquireixen amb responsabilitat i autonomia, i que, en el conjunt de l'Estat, s'exerceix la solidaritat amb claredat i transparència.

· Capítol I. Les finances de la Generalitat (articles 201-210)

· Capítol II. El pressupost de la Generalitat (articles 211-216)

· Capítol III. Les finances dels governs locals (217-221)

- El model financer establert en el nou Estatut incrementa els recursos disponibles per a la Generalitat, alhora que garanteix que els seus ingressos procedeixen dels rendiments dels impostos pagats a Catalunya. La participació de l'IRPF passa del 33 al 50%; la de l'IVA, del 35 al 50%; i els impostos especials, del 40 al 58%.
- Preveu la creació de l'Agència Tributària de Catalunya per a la gestió, recaptació, liquidació i inspecció de tots els tributs propis de la Generalitat i dels estatals cedits totalment i parcialment. També s'estableix el compromís de crear, en dos anys, un consorci paritari per gestionar la resta de tributs estatals recaptats a Catalunya. Es crearia, així, una "finestreta única" per a la gestió de tots els impostos recaptats a Catalunya.
- El nou model estableix que la Generalitat podrà tenir capacitat normativa sobre tots els impostos en què participa.
- Es proposa un mecanisme clar i transparent de solidaritat, definint-la com l'accés a un nivell similar de serveis amb un esforç fiscal similar i fent-la operativa a través d'un mecanisme d'anivellament que apropi, de manera justa, els nivells de riquesa entre les diferents comunitats.
- S'ofereixen garanties respecte a la inversió estatal en infraestructures a Catalunya, les quals s'equipararan, durant els propers 7 anys, al pes de l'economia catalana respecte del conjunt de l'Estat.

Catalunya disposarà d'un model de finançament que li ha de permetre obtenir els recursos suficients per prestar els serveis que necessita i, a més, obtenir-los de forma més responsable i solidària.

PER A SABER-NE MÉS...

Si voleu tenir el text íntegre del nou Estatut o informació complementària, ho podeu fer a l'adreça d'Internet: www.gencat.cat/nouestatut.

També trobareu informació en els webs del Parlament de Catalunya (www.parlament-cat.net), del Congrés dels Diputats (www.congreso.es) i del Senat (www.senado.es).